

kalendárium

John Baldessari (1931–2020) *Beethoven trombitája (füllel)*
2007-es alkotása Bécsben, a Kunsthistorisches Museum kiállításában
KHM-Museumsverband

Összeállította: Berényi Marianna

BEETHOVEN MEGMOZGAT

KUNSTHISTORISCHES MUSEUM, BÉCS

2021. január 24-ig

beethovenbewegt.at

Ludwig van Beethoven születésének 250. évfordulója előtt tiszteleg a bécsi Kunsthistorisches Museum *Beethoven moves* (Beethoven megmozgat) című kiállítása, amely a látogatók érzeit együttesen kívánja aktivizálni. A tárlat kurátorai a Bécsi Zenebarátok Egyletének Archívumával együttműködve összetett feladatra vállalkoztak: egyidejűleg kívánják érzékeltetni Beethoven univerzális és egyedi fogadtatását, zenéjének korszakos jelentőségét, valamint ikonikus személyiségét és a jelenkorban betöltött szerepét. A szabadon, útmutatás nélkül bejárható kiállítás négy teremben láttatja a dallamokat, tárja fel a csendet, eleveníti meg a zeneszerzőt, hangosítja fel a párbeszédet Beethoven zenéje és Caspar David Friedrich festményei, William Turner vázlatfüzetei, Francisco de Goya, Anselm Kiefer és Jorinde Voigt grafikái, Auguste Rodin, Rebecca Horn és John Baldessari szobrai, Guido van der Werve felvételei között. Ezeket a műalkotásokat a Föld minden tájáról érkező hangok sokasága egészíti ki, miközben a tudomány és az irodalom, a közelség és a távolság között mozgó szövegek, műalkotások között érzékelhetjük, hogy Beethoven zenéje nemcsak megelevenedik, hanem mindmáig mozgásban tartja a világot.

FOLKLÓR

MUCEM - AZ EURÓPAI ÉS MEDITERRÁN CIVILIZÁCIÓK MÚZEUMA, MARSEILLE

November 4-étől 2021. február 22-ig

Tudta, hogy Vaszilij Kandinszkij néprajzkutatóként kezdte pályafutását Oroszországban? Hogy Constantin Brâncuși dédapja romániai templomok építője volt? Hogy Natalia Gontcharova absztrakt festményét spanyol jelmezek ihlették? Vagy hogy Joseph Beuys a folklórban a jövő megértésének eszközét látta?

A marseille-i múzeum kiállítása arra törekszik, hogy láttassa, a folklór, a népi kultúra milyen módon befolyásolta az avantgárd alkotóit, a modernitás és a kortárs művészet különböző területeit. A folklórral való kapcsolat fakadhatott elmaradottságra, korszerűtlenségre utaló klisékből, jelenthet inspirációt, megújulást, de képezhetette kritikai gondolkodás, vita tárgyát is. A most látható tárlat a modern művészet kezdeteitől a legfrissebb művészeti alkotásokig tükrözi azokat az esetenként kétértelmű kapcsolatokat, amelyeket a művészek

a folklórral fenntartanak. A bemutatott anyag lehetővé teszi a művészettörténet és más tudományágak találkozását, a folklór fogalmának elemzését is. A kiállítás több mint 360 alkotást és tárgyat mutat be, köztük 190 darabot a MuCEM gyűjteményekből és csaknem 170 kölcsönzött, modern és kortárs művészeti alkotást. A kiállítást a Center Pompidou-Metz tervezte és mutatta be elsőként.

FANTASZTIKUS MŰANYAG

ÚJ TRETYJAKOV GALÉRIA, MOSZKVA

2021. január 17-ig

Az Új Tretyjakov Galéria ezt a kiállítást elsősorban a polimer anyagok feldolgozásának és újrahasznosításának szentelte. A tárlaton több mint negyven külföldi és orosz tervező műve jelenik meg újrahasznosított műanyagból, legyen szó befejezett projektekről vagy kísérleti ötletekről. Annak ellenére, hogy a műalkotások méretükben, technikájukban és funkciójukban nagymértékben különböznek egymástól, van közöttük kohézió: az alkotók az újrahasznosított műanyagot olyan ideális anyagnak kezelik, amely könnyen használható, és korlátlan lehetőséget nyújt kreatív terveik megvalósításához. A kiállításához oktatási program is készült, alkotók és ökológusok részvételével.

ARCADIA – EGY ELVESZETT PARADICSOM

NATIONALMUSEUM, STOCKHOLM

2021. január 17-ig

Az *Arcadia – Egy elveszett paradicsom* című kiállítás a valóság elől való menekülésről és egy idilli világ iránti örök vágyakozásról szól. A tárlat mítoszokat, verseket és a szerelmi történeteket világít meg kicsit másként, és kérdéseket tesz fel az emberi lény természetben betöltött szerepére vonatkozóan.

Árkádia egy görögországi régió neve, valamint a képzelet számára fenntartott tájkép metaforája, a költészetben a paradicsomi ártatlanság, a patriarchális, egyszerű erkölcsök és a békés megelégedettség szimbóluma, főleg azért, mert az egykori árkádiaiak inkább földműveléssel és marhatenyésztéssel foglalkoztak, mint művészetekkel. A 17. század folyamán aztán a művészi képzeletben romokkal és legelőkkel tarkított tájjá alakult. A festészet sajátos kategóriájaként kezdték emlegetni, amely idealisztikus vagy klasszikus tájakra vonatkozott. Az ókori irodalom és a reneszánsz költészet képeiből olyan érintetlen, természetes táj rajza alakult ki, ahol pásztorok találkoznak, és fodrozódó vízforrások mellett, csodaszép tisztáson pihennek. Ugyanakkor azok az álomszerű tájak, amelyekre a kiállítás összpontosít, rejtett, költői történeteket sűrítenek az emberi létezésről és a különböző életkörülményekről. A Nationalmuseumban

kiállított francia és olasz műalkotások a 17. századtól egészen a 20. század fordulójáig vonultatják fel a francia és az északi művészet témához kapcsolódó gondolatait. A kiállítás bemutatja, hogyan változott az emberek természeti szemlélete az évszázadok során, és kitér a festményeken megjelenített klasszikus történetekre is. A kiállított művek között találjuk Claude Lorrain, Nicolas Poussin és Salvator Rosa, valamint a modernebb időkben Eugen svéd királyi herceg (1865–1947), Anna Boberg és Otto Hesselbom alkotásait.

SARKVIDÉKI KULTÚRA ÉS KLÍMA

BRITISH MUSEUM, LONDON

2021. február 21-ig

britishmuseum.org/exhibitions/arctic-culture-and-climate

Tavasza tervezték, de csak októberben nyílt meg a British Museum *Arctic culture and climate* című kiállítása, amely az északi sarkvidéken élők történetét és az éghajlatváltozás okozta olvadás és szélsőséges időjárás hatásait mutatja be. A hatalmas terület csaknem harmincezer éve ad otthont olyan közösségeknek, amelyek sikeresen birkóznak meg bolygónk szélsőséges kihívásaival. Napjainkban hozzávetőleg négy millián lakják ezt a vidéket Oroszországtól, Grönlandtól, Kanadától és az Egyesült Államoktól kezdve Skandináviáig. Köztük mindössze négyszázezer őslakos él, akik negyven különböző etnikai csoporthoz tartozhatnak, különböző nyelvjárásokat, nyelveket beszélve. A londoni kiállítás elsőként vizsgálja meg, miként alkalmazkodtak az itt élők az éghajlat változásaihoz a múltban és a jelenben, reflektálva a klímaváltozás globális kihívásaira is, egyszerre felvonultatva néprajzi, régészeti tárgyakat, népművészeti és kortárs alkotásokat. A bemutatott anyag ugyanakkor önmagában is lenyűgöző, a múzeum saját sarkvidéki gyűjteménye mellett összegyűjtötte az Egyesült Királyság hasonló tárgyait, de külföldi intézményekből is válogatott, együttműködve több helyi közösséggel.

BAGS: INSIDE OUT

VICTORIA & ALBERT MUSEUM, LONDON

November 21-től

vam.ac.uk/exhibitions/bags

Reméljük, április helyett november végén megnyílhat a londoni Victoria & Albert Múzeumban a *Bags: Inside Out* kiállítás, amely a kézitáskák történetét és a hozzájuk való viszonyukat mutatja be. A tárlat mellett, hogy múzeumi tárgyak nyelvén meséli el a markáns kiegészítő készítésének 16. századba nyúló történetét, a globalizált világ táskaőrületéről is vall. Azaz a kurátorok körülbelül

háromszáz tárgyon keresztül egyszerre vizsgálják a designerek vizuális állításait és a táskák praktikus funkcióit, a külső és a belső, szerkezeti kivitelezést, a legkisebb tárcákat és a legnagyobb utazócsomagokat vagy a hírességek emblemikus kiegészítőit. Láthatjuk Carrie Bradshaw Fendi Baguette táskáját, Louis Vuitton utazóládáit vagy épp Judith Lieber Fabergé-tojás táskáját. Találkozhatunk I. Erzsébet angliai nagy pecsétjét védő hímzett erszénnyel éppúgy, mint egy gázálarctáskával vagy a politikai aktivizmus ezen a területen történő megnyilvánulásaival. Meglepő, de a legkorábbi olyan bemutatott darab, amely nyilvános üzenőfalként tekint a kézitáskára, 1825-ből származik, és a rabszolgaság ellen buzdít. Természetesen az olyan darabok sem hiányozhatnak, mint Anya Hindmarch „I am NOT a Plastic Bag” szatyra vagy Michele Pred művész és aktivista időközben tömegcikké vált „My Body My Business” kézitáskája.

ABOUT TIME – DIVAT ÉS IDŐTARTAM

METROPOLITAN MUSEUM OF ART (MET), NEW YORK

2021. február 7-ig

metmuseum.org/exhibitions/listings/2020/about-time

About Time – Fashion and Duration címet kapta a MET Divat Intézetének eredetileg tavaszra tervezett kiállítása. A több mint 33 ezer tárgyat számláló gyűjteményhez, amely a 15. századtól napjainkig őriz férfi, női és gyermeköltözékeket, minden évben egy vagy két, rendkívül népszerű kiállítás kapcsolódik. Az idei tárlat a MET 150. évfordulója alkalmából az elmúlt másfél évszázad divattörténetére reflektál a divat és az idő fogalmának összevetésével. A kurátorok Henri Bergson időelméletére, az objektív, mérhető és a szubjektív, élményidő (durée, „tartam”) megkülönböztetésére épülő gondolatmenetre építenek, segítségül hívva Virginia Woolf szövegeit, akire épp olyan nagy hatással volt a filozófus, mint például Babits Mihályra.

A kétféle időtapasztalat sajátosan jelenik meg a kiállítás két termében, a kronologikus idővonal helyett a divat ciklikus jellegére utalva. Mindkét terem elrendezését az óra kör alakú számlapja ihlette, az előbbi szinte teljesen fekete, az utóbbit tükrök borítják. A galériákban jól érzékelhető jelek hatvan egységre, azaz percre osztják a teret. Minden perc két különböző korszakból származó ruhadarabot mutat be, hogy érzékeltesse a formai hasonlóságokat és különbségeket. Hangsúlyozva a sziluett változását, valamennyi bemutatott öltözék fekete, kivéve az utolsó darabot, a Viktor & Rolf 2020 tavaszi/nyári haute couture kollekciójának fehér ruháját, amelyet újrahasznosított anyagból készítettek, patchwork formában. A záródarab a jövő szimbóluma, amelynek fókuszában – remélhetőleg – a közösség, az együttműködés és a fenntarthatóság áll.

GIRLHOOD (IT'S COMPLICATED)

NATIONAL MUSEUM OF AMERICAN HISTORY, WASHINGTON

2022. január 2-ig

americanhistory.si.edu/girlhood

Egy nő lánykorának a története a valóságban ritkán olyan rózsaszín és könnyed, mint a bútorkatalógusok púderezett szobácskái. Gyakran maguk a nők is idealizálják életüknek ezt az időszakát: csak a szépre és a jóra emlékeznek, a fiatalság lüktetésére, az ártatlanság korára. Ha jobban megnézzük, a lányok élete sosem volt könnyű, konfliktusokkal, agresszióval, lebecsüléssel, egyenlőtlenséggel, zaklatással kell szembenézniük, miközben életüknek ez a szakasza meghatározó személyiségük formálódása szempontjából. Az Amerikai Történelem Nemzeti Múzeuma most olyan lányokat mutat be, akik saját korukban megkérdőjelezték az elvárásokat, felszólaltak az általuk képviselt ügyben, és ezáltal bizonyos társadalmi változások indikátorai lettek. A kiállítás bonyolult és szokatlan lánytörténeteket mutat be, bevonva a látogatókat olyan témakörök mentén, mint az oktatás, a testedzés, a munka, a divat vagy az életmód. Az öt-ezer négyzetméteres tárlat, amely az amerikai nők választójogának évfordulója alkalmából készült, már online, iskolásoknak szóló formájában is elérhető. A számtalan, kevésbé közismert tény és történet között kiderül például, hogy az 1800-as évek Amerikájában több lány tanult földrajzot, kémiát, biológiát és fizikát, mint fiú. Ezeket a tárgyakat akkortájt azért találták lányoknak valósnak, mert úgy vélték, ha a természetet jobban megismerik, Istenhez is közelebb kerülnek. A természettudomány csak az 1900-as években vált „fiús” témává, amikor egyre több munkahely vált elérhetővé ezen a területen.

MASZKULINITÁS: FELSZABADULÁS A FOTOGÁFIÁN KERESZTÜL GROPIUS BAU, BERLIN

2021. január 10-ig

gropiusbau/programm/2020/masculinities/ausstellungsguide.html

A Gropius Bauban látható *Männlichkeiten: Befreiung durch Fotografie* című kiállítás csaknem háromszáz alkotása azt tárja fel, hogy az 1960-as évektől napjainkig a fényképészetben és a filmekben milyen módzatai jelennek meg a férfiasságnak, a férfiidentitásoknak, miként tette láthatóvá a változó társadalom a férfiassággal kapcsolatos sztereotípiákat. Az elmúlt évtizedek művészeti megnyilvánulásai következetesen törekedtek arra, hogy destabilizálják a nemi identitással, a szexualitással kapcsolatos archetipikus gondolkodásmódot. Ennek többek között az is a célja, hogy feltárják a hagyományos, sőt időnként közhelyes férfiszerepek – például katonák, cowboyok, sportolók, torreadorok,

testépítők – különböző rétegeit. A kiállításon megjelenő művészek a hagyományos, idealizált, domináns, heteroszexuális férfiasságként definiált szerepekre adott reakcióikkal megkérdőjelezzik a hipermaszkulin sztereotípiákról alkotott elképzeléseinket. A kurátorok a műalkotásokon keresztül egyaránt vizsgálják a nyugati és a keleti maszkulinitás megjelenéseit, ez utóbbit például tálib harcosok fotóin keresztül. Feltárják, hogy a férfias viselkedés bizonyos típusai miként hoztak létre egyenlőtlenségeket a nemek között és azokon belül is, a férfiszervezetek hogyan válhatnak mérgezővé, de akad művész, aki a paternalista hatalom mechanizmusát kutatja. Természetesen nem hiányozhat a homoszexualitás vagy a fekete férfitest problematikája sem a kiállítás témái közül.

FERTŐZŐ!

RIJKSMUSEUM BOERHAAVE, LEIDEN

2022. január 9-ig

Amikor a holland Boerhaave tudományos és orvostudományi múzeum elindította a járványok történetéről szóló projektjét, maga sem gondolta, hogy az új kiállítás tárgya valósággá válik. A Leiden városában található múzeum, mint a világ számtalan más intézménye, a világjárvány miatt bezárni kényszerült, az új kiállítás megnyitója pedig négy hónapot késett. Ez alatt az idő alatt több mint hatezer holland életét követelte a Covid-19, amely nem maradhatott nyom nélkül egy ilyen témájú kiállításhoz. A kurátorok az elmúlt hónapok videóinak, fotóinak és mindennapi tárgyainak felhasználásával aktualizálták a kiállítást. Míg a jelenlegi világjárványt arcmaszok, védőszemüveg, eldobható kesztyű és kék orvosi ruha jelképezi, a kiállítás azt is megmutatja, hogy évszázadokkal ezelőtt a pestisjárvány elleni védekezést hosszú, sötét köpenyek és csőrös bőrállatok jelentették. Ami hasonló, az például a kötelező távolságtartás, amelyre már a 14. században is nagy hangsúlyt fektettek a megelőzés során. A kiállítás az orvostörténeti, tudománytörténeti eredmények bemutatásán túl, azzal is szembebesíti a látogatót, hogy a járványok milyen mértékben képesek megzavarni az életünket. Az informatív kiállítás érzékelteti, az elmúlt évszázadokban hogyan reagált az emberiség az olyan járványokra, mint a pestis, a himlő, az ebola vagy az AIDS, miközben számos, mindenkit izgató kérdéseket tesz fel. Milyen tanulságokkal szolgálnak a múlt nagy járványai a jövőre nézve? Milyen megoldásokat kínál a tudomány? Mi a helyzet a védőoltásokkal?

A kiállítás egyaránt tartalmaz műalkotásokat és tudománytörténeti szempontból érdekes tárgyakat. A látogatók például olyan viaszmodellekkel nézhetnek szembe, amelyeket a valódi betegek arcáról és testéről több mint száz évvel ezelőtt, Németországban öntettek. Az egyik ilyen maszk például egy haldoklót

Anna Dumitriu himzett alkotása, leventdulával, levideni Boerhaave Múzeum Fertőzői című kiállításán
National Collection of Type Cultures

ábrázol, vastag forradással a nyakán. A számtalan megrázó tárgy közben műalkotások segítik megérteni a régmúlt korszakok betegséghez, betegekhez, fertőzésveszélyhez való viszonyát. Kiemelkedő például Anna Dumitriu bioművész alkotása, aki egy 17. századot idéző ruhát készített nyers selyemből. Az alkotó a textilt kézzel színezte dióhéjjal, hiszen a korszakban úgy gondolták, hogy ez a növény hatékonyan gyógyítja a pestist. A művész a ruhát ugyancsak 17. századi hímzéssel díszítette, de a hímzőfonalat pestisbaktériumok DNS-ével vonta be. Az öltözék olyan babára került, amelynek fejét és karját seprőként szétágazó levendula alkotja, szimbolizálva a növénynek tulajdonított gyógyhatást. A műalkotás egyszerre ötvözi a tudományt, a történelmet és a betegségekkel való félelmet.

ÖSSZETARTOZUNK

NEMZETI MÚZEUM, PRÁGA

2021. január 31-ig

A cseh időszaki kiállítás olyan szájmazszkokat mutat be, amelyek a közelmúltban kerültek be a Nemzeti Múzeum gyűjteményébe. Az intézmény egyik küldetése, hogy gyűjtse és megőrizze a kortárs társadalmat jellemző tárgyakat. Ennek megfelelően a múzeum nem sokkal a Covid-19-járvány kitörése és a rendkívüli állapot március közepi kihirdetése után hozzálátott, hogy dokumentálja a pandémiás időszakot. Rövidesen egyértelművé vált, hogy napjaink egyik nélkülözhetetlen tárgya, szimbóluma a maszk. Mivel Európában szinte mindenhol kötelező a száj és az orr eltakarása, senki sem boldogul sál, orvosi vagy bármilyen maszk nélkül. A prágai múzeumban összegyűjtött alkalmatosságok különböző formájúak, az egyszerű sáltól kezdve az összehajtogatott textilcsíkon át a szájkosárszerű megoldásokig, gyakran olyan barkácsolásokkal, amelyek abban segítenek, hogy ne párosodjon be a szemüveg. A maszk ugyanakkor ma már divatcikk, az önkifejezés eszköze, de azt is szimbolizálja, hogy odafigyelünk egymásra. A Nemzeti Múzeum ezért döntött úgy, hogy történelmi épületében már most bemutatja az eddig összegyűlt anyagot. A kiállítás különféle típusú maszkokat helyezett reflektorfénybe tervezőktől, ruházati cégektől, egyedi szabóktól vagy ügyes kezű civilektől, nem feledkezve meg készítésük történetének megelevenítéséről. A látogatók az összetartozás jegyében nézhetik meg a prágai podolíi szülészeti kórháznak a pandémia kezdetén készített maszkjait, az autista gyermekek megsegítésére szolgáló darabokat, neves tervezők személyes tárgyait, kézzel festett szájfedőket, esküvői ingből varrott emléket, de találkozhatnak rúzs nélküli nők vagy szerelmesek számára készített érdekességekkel is.

